

Nogle Oplysninger om Tordenskiolds sidste Leveaar og Død.

Ved **C. E. A. Schøffer.**

Efter Tordenskiolds sidste Bedrift i Krigen, da han, efterat Forhandlingerne om en Vaabenstilstand allerede vare paabegyndte, udførte sit heldige Baadeangreb ved Göteborg Natten mellem den 7. og 8. Octbr. 1719, skyndte han sig den 9.¹⁾ i en Chalup paa Vei til Kjøbenhavn for om muligt at overbringe Kongen den glædelige Efterretning paa hans Fødselsdag den 10., men naaede først til Kjøbenhavn Dagen efter²⁾. Han fik nu, da Forhandlingerne om Vaabenstilstanden nærmede sig deres Afslutning, Kongens Tilladelse til at forblive i Kjøbenhavn, hvor han i November Maaned tog Sæde i Admiralitetet, men allerede den 20. samme Maaned reiste han efter kongelig Befaling til Norge. Han foretog Reisen tillands gennem Sverrig³⁾ til Göteborg, hvor han af Capitain Ployart med en Chalup fra den ved Marstrand liggende Flotille blev afhentet derhen, hvor han ankom 23. Novb.⁴⁾; Dagen derefter overbragte han Kommandanten paa Christiansten, det tidligere Carlsten, Generalmajor Hartvig Huitfeldt, Kongens mundtlige Befaling til at publicere en 6 Maaneders Vaabenstilstand, der for Norges Vedkommende indtraadte den 18. Novbr., og affattede i Forening med Huitfeldt denne Publikation⁵⁾. Samme Dag udstedte han, der var ombord paa Lolland, Befaling til Ployart som Chef for Fregatten Søridderen til strax at gjøre sig seilklar og overføre ham til Norge⁶⁾, hvor han den 25. gik i Land ved Laurvig og tog til Christiania. Her skulde han efter Kongens Befaling af Kasserer Weybye modtage 40,000 Rdr. af Norges Indtægter, som han skulde besorge nedsendte med Søridderen, og 2. Debr. udstedte han Ordre til Ployart, at han, saasnart Tordenskiolds Sosterson, Lieutenant Rasch, var ankommen med Pengene, strax skulde afgaa med dem til Kjøbenhavn⁷⁾.

¹⁾ Orlogsskibet Lollands Journal.

²⁾ Kjøbenhavns Posttrytters nye Tidender.

³⁾ ikke tilsøs, som Rothe i hans »Tordenskiolds Liv og Levned« siger.

⁴⁾ Lollands Journal.

⁵⁾ Brev fra Huitfeldt i Krigscancelliets Memorialer 1720.

⁶⁾ Søridderens Journal.

⁷⁾ Breve til Overkrigssecretairen 1720, W.

Hvorlænge Tordenskiold forblev i Norge, kan ei ses; mulig har han benyttet Leiligheden til at besøge Slægt og Venner i det sydlige Norge; Tiden har været for kort for ham til at gjense sin Slægt i Trondhjem, thi allerede den 21. Decbr. var han atter i Kjøbenhavn, hvor han samme Dag mødte i Admiralitetet. Om han foretog Tilbageisen ad Søveien eller tillands gennem Sverrig, som Rothe meddeler, er ei konstateret.

Tordenskiold, der Vinteren 1718—19 under sit Ophold i Hovedstaden havde logeret i et Sted paa Østergade (Kjøbmagerkvarter 49), drog Efteraaret 1719 i sit gamle Logi, hvor han i Listerne for Extraskatten opføres boende tilligemed 2 Tjenere, Kudsk samt 2 Heste; i samme Gaard boede hans Ven Schoutbynacht Johan Anton Paulson, der da ogsaa var ugift. Her ses han ogsaa at have boet de første Maaneder af 1720, hvorpaa han, der nu vilde indrette sig et fast Hjem, i hvilken Anledning han ses at have anskaffet sig en stor Del Bohave, saaledes paa Auctionen efter Gyldenløve¹⁾, flyttede til Lehns Gaard i Strandgaden paa Christianshavn. Hvornaar dette skete, kan ikke angives, men da Paulson samtidigt flyttede derhen og denne i April 1720 blev gift med en fjernere Slægtning af Tordenskiolds Moder, Christine Schøller²⁾, Datter af Geheimeraad Schøller og Enke efter Kammerjunker Bülow, er det antageligt sket ved denne Tid.

Naar det hos Rothe anføres, at Tordenskiold leiede hele Lehns Gaard, er dette altsaa ikke Tilfældet; foruden Paulson ses ogsaa andre at have boet der; og af Synsforretningen efter Tordenskiolds Død ses det da ogsaa, at den Leilighed, han beboede, kun bestod af 1 3 Fags, 2 2 Fags og 1 1 Fags Værelser foruden et Værelse til hans Fuldmægtig samt en betydelig Kælderleilighed, saa at de store Fester, som han efter Rothes Beretning afholdt her, særlig den til Ære for Lord Carteret, maa have havt en ret indskrænket Karakter; at der ved denne Leilighed salutedes med Kanoner, er sandsynligt nok, i hvert Fald fandtes der i Tordenskiolds Bo 6 smaa Kanoner.

De smukke Lofter og Malerierne paa Væggene i Værelserne i Lehns Gaard, som antages at hidrøre fra Tordenskiolds Ophold her³⁾, skrive sig sikkert ikke fra ham, dertil boede han der for kort; derimod fandtes der i hans Bo: »Een Omtreck til en Stue af 24 Plader af Lerrit« og »En dito Omtreck af Papir Skilderi paa Lerrit«, hvormed Væggene i de to Værelser vare beklædte.

Livet i Kjøbenhavn, hvor Tordenskiolds Virksomhed foruden Sædet i enkelte Kommissioner indskrænkede sig til at give Møde

¹⁾ Skifteprot. I. 554.

²⁾ Personalh. Tidssk. 2. Række V. 231.

³⁾ Hist. Tidssk. I. Række II. 104.

i Admiralitetet, har sikkert faldet ham trangt nok, navnlig da han i Decbr. 1719 havde mistet sin gamle Velynder Gyldenløve; og de Adspredelser, som han efter Rothe fandt i Ridning, Pistol-skydning samt i de høiere Kredses Selskabelighed, har sikkert i Længden ikke kunnet udfylde hans Tid og tilfredsstille hans virksomme Sjæl; at han har ført et gæstfrit og luxuriøst Hus, fremgaar af de i hans Bo indkomne Regninger paa kostbare Vine og Spisevarer. Han besluttede sig derfor til at foretage en Udenlandsreise, og da Freden var sluttet, opnaaede han Kongens Tilladelse dertil; hans Hensigt var at besøge sin første Beskytter Løvendal i Dresden, mulig ogsaa, som Rothe beretter, senere Lord Carteret i England.

Han ordnede nu for alle Tilfældes Skyld sine Sager før Afreisen; den 24. Septbr. mødte han sidste Gang i Admiralitetet¹⁾ og Dagen forud havde han til sin Kommissionair, Kjøbmand Niels Hjort og sin Fuldmægtig Chr. Walter²⁾ udstedt en udførlig Instrux³⁾ for deres Forhold under hans Fraværelse. Tordenskiold eiede nemlig som saamange andre Søofficerer dengang, f. Ex. Viceadmiral Kaas, Skibe og Skibsparter, hvormed de drev en ret betydelig Handel med Vin, Tømmer m. m.

I denne Instrux paalægger han Walter, der 1719 havde været hans Escadreskriver, at han skulde sørge for, at hans Protokoller vare istand og overensstemmende med Kopibogen, for at, saafremt der skulde hænde Tordenskiold noget, der da kunde findes Rigtighed efter hans Død. Hvad der af Brændevin og Vine laa i Kælderne, skulde han sammen med Hjort søge at sælge saa fordelagtigt som muligt, men intet udtage uden at melde det til Schoutbynacht Paulson. Naar Tordenskiolds to Fartøier kom hjem fra Spanien, skulde disses Ladninger sælges og Skibene atter sættes i Fart paa bedste Maade. Hvad Meublerne angik, da skulde de blive staaende i hans Leilighed, hvorimod hans Jernskab med Obligationer, Documenter m. m. skulde blive staaende hos Geheimeraadinde Schøller, hvis Lavværge han var, indtil Gud behagede at lade ham vende tilbage. Alle hans Jernstykker, Falkonetter samt Flinte og Kaarder skulde strax sendes til Kjøbmand i Bergen, Hans Dreyer; en Notice om dette skulde sendes til Admiral Kaas, for at de kunde komme vore Kapere og

¹⁾ Admiralitetets Copibog 1718—20.

²⁾ Denne havde allerede 1716 været Skriver hos Tordenskiold, blev efter Marstrands Erobring Materialforvalter paa Carlsten, var ombord paa Hukerten under den eventyrlige Kamp ved Anholt 1717, hvor han blev saaret. Senere blev han Regimentskvartermester i Artilleriet og døde som Etatsraad 1767 (Danske Cancellies henlagte Sager, 1740).

³⁾ Skifteprot. I. 916.

Grønlandsfarere til Nytte. »Haabende I saaledes i min Fraværelse comportere Eder, som I det agter at ansvare og bekjendt vil være. Gud befalet«.

Den 25. Septbr.¹⁾ reiste Tordenskiold fra Kjøbenhavn til Herregaarden Raunstrup²⁾ ved Nestved for at tage Afsked med sin Broder Schoutbynacht Caspar Wessel. Raunstrup eiedes da af Edel Katrine Kaas, Enke efter Geheimeraad Eichstedt, som var trolovet med Wessel og næste Aar blev gift med ham. Den 27. gik Reisen videre til Korsør og derfra over Fyn til Augustenborg, hvor Tordenskiold vilde besøge Hertug Christian August, der 21. Juli s. A. var bleven gift med Frederikke Louise Dannelskjold, en Broder- og Pleiedatter af Tordenskiolds fordums Beskytter Ulrik Chr. Gyldenløve. Paa Reisen, der foretoges med hans egen Kudsk og Heste, ledsagedes han af sin Ven Capitain Ployart, der med Orlov vilde besøge sin Familie i Hamburg, derimod ikke, som Rothe meddeler, af den unge Lehn, som skulde blive Anledning til hans Død, og hvis Reise og Ophold i Hamburg faldt paa et tidligere Tidspunkt³⁾; foruden Kammertjeneren Chr. Nielsen Kold medfulgte en Løberdreng⁴⁾.

Efter et Ophold paa Augustenborg, hvor Tordenskiold maa være ankommen ca. 1. Octbr., fortsattes Reisen til Hamburg; paa Veien herhen har han sikkert benyttet Leiligheden til at gjøre sin Opvarnting hos Kongen, der da var paa Reise i Hertugdømmerne; i hvert Fald er hans Reisepas til Udlandet underskrevet af Kongen paa Gottorp den 11. Octbr.⁵⁾.

Fra Hamburg, hvor Tordenskiold maa være ankommen ved Midten af Octbr.⁶⁾, gik Reisen til Hannover, hvor den engelske Konge og i denne Anledning flere fyrstelige Personer samt et fornemt Selskab opholdt sig.

Hvorledes Tordenskiold her efter i et Selskab hos President, Baron Gortz den 9. Novbr. at være kommen i Strid med den liflandsk-svenske Oberst Staël den 12.⁷⁾ af denne blev dræbt i

¹⁾ Ikke den 7de, som hos Rothe og efter ham andetsteds.

²⁾ Ikke Raunholt. Geheimeraadinde Eickstedt og Wessel ansøgte i Decbr. 1720 fra Raunstrup om at maatte sammenvies, uagtet Skiftet ei saa hurtigt kan blive tilendebragt. (Suppl. t. Danske Kancelli 1720, Nr. 742).

³⁾ Lehn reiste fra Kbhvn. 24. Juli og var allerede først i Octbr. i Hannover (Hist. Tidssk. 1. Række II. 97).

⁴⁾ Til denne anskaffedes inden Reisen en sølvbeslagen Løberstok, Hue med Sølvskilt og Vaaben m. m.

⁵⁾ Literæ salviconductus tribuno clausicarum navalium de Tordenskiold exteris proficiscenti exhibitæ (Registratur over Krigscancelliets Expeditioner 1720).

⁶⁾ 22. Octbr. sendte Tordenskiold sin Kudsk og Heste fra Hamburg hjem.

⁷⁾ Ikke den 20. Novbr. som hos Rothe og andetsteds.

Duel, kjende vi alle fra Rothes Beretning i hans 1747—50 udkomne Værk om Tordenskiold. Efter denne, der stottede sig til Meddelelse fra Kammertjeneren Kold, der siden var bleven Herredsfoged i Jylland, havde Duellen nærmest Karakteren af et Mord. Staël fremstilles som en bedragerisk Spillefugl og Tordenskiolds Sekundant, den hannoveranske Oberstlieutenant Münchhausen stilles i et meget tvetydigt Lys, som om han af Interesse for Staël, hvem Tordenskiold først ikke vilde give Opreisning, havde overtalt Tordenskiold til at benytte sig af Kaarde i Stedet for Pistol, samt til endelig at bruge sin spinkle Galakaarde i Stedet for den sværere, som Kold tilbød sin Herre. Ligeledes skulde Münchhausen efter Duellen strax have forladt Kamppladsen uden at drage Om-sorg for den faldnes Lig, som Kold ene maatte sørge for.

Denne Fremstilling af Tordenskiolds Død er bleven fulgt af senere danske og norske Forfattere¹⁾, uden at der er taget Hensyn til, at der alt 1764 af en svensk Forfatter, Gjørwell²⁾ gjøres en anden Opfattelse gjældende. Først 1891 underkaster Dr. A. Hammarskjöld i Svensk historisk Tidsskrift Sagen en grundig saglig Behandling, idet han anfører de da kjendte officielle Indberetninger, der findes om Tordenskiolds Død, nemlig en unavn-givens Beretning, trykt i Danske Samlinger, 2. Række, I., S. 296 f. f., samt et Brev fra General Løvenørn til Grev Tessin, trykt i Tessiniana, S. 370; dertil føier han den danske Resident i Hamburg Hagedorns Indberetning³⁾, samt Oberst Staëls egen Fremstilling, indgivet til den svenske Regering. Paa Grundlag af disse Aktstykker, som i alt væsentligt stemme overens, fastslaaer Dr. Hammarskjöld, at Tordenskiold er falden i en ærlig Duel i Overensstemmelse med Datidens brugelige Former, samt at der ingen rimelig Grund er til at antage, at hans Sekundant Münchhausen har svigtet de Pligter, der som saadan paahvilede ham. Duellen fandt desuden Sted i Overværelse af ca. 20 hannoveranske Officerer. Denne Dr. Hammarskjölds Opfattelse kommer da ogsaa til Orde i Dansk biografisk Lexicon og kan formentlig fastslaaes som den rette.

Foruden de her nævnte Kilder⁴⁾ findes der imidlertid endnu en Beretning om, hvad der foregik ved Tordenskiolds Død, nemlig nogle Relationer fra den danske Legationssecretair i England, Jessen, der i Anledning af Kong Georgs Ophold i Hannover var tilstede der, og som hidtil ikke have været offentliggjorte; de ere

¹⁾ En Undtagelse gjør Tycho Hofman i sin allerede 1746 udkomne »Portraits historiques«.

²⁾ Svenske Mercurius Juli 1764, S. 745.

³⁾ Relationer fra Hamburg 1718—20.

⁴⁾ I Kjøbenhavns Posttrytters nye Tidender for Nov. 1720 findes en Meddelelse fra Hamburg.

afgivne til Oversecretairen i det tydske Cancelli, Geheimeraad Sehestedt, og skjøndt de ikke give nye Oplysninger om selve Duellen og Anledningen til den, anfores de nedenfor, da de dog meddele adskilligt af Interesse om, hvad der foregik ved Tordenskiolds Ligs Bisættelse og Hjemførsel til Danmark.

..... Es hat sich ein gewisser Obrister Stahl, sovor diesem in Schwedischen Diensten gewesen und ehedessen in Hamburg starck gespielet, eine Zeit lang alhier aufgehalten, und wie der sel: Vice-Admiral sich vor 3 Tage nebst diesem Obristen in einer assemblée bey dem Cammer-Presidenten, Baron Göritz befunden, sind sie occasione einer Verlusts von einer guten summe Geldes, so ein Verwandter¹⁾ von ged: Vice Admiral gelitten und wovon erwehnter Obrister mitprofitiret haben soll, zu so harte Worte gerathen, dass sie beyderseits aus dem Hause in den Hof gegangen, da der Obrister gleich den Stock gehoben. Der Vice Admiral ihm selbigen nebst dem Degen abgenommen, den Obristen zu Boden geschlagen und ihn gantz unter gehabt, auch anfängl. keine revenge geben wollen; wie sich aber andere absonderl: der hier anwesender Graf Taube darin interponiret, hat der sehl: Vice Admiral consentiret sich heute mit dem Obristen Stahl aufm Degen zu schlagen, da sie dann früh zwischen 8 und 9 Uhr ungefehr anderthalb Meil von hier im Hildesheimischen zusammen gekommen, und der Admiral den Obrist Lieutenant von Münchhausen von hiesigem Leib Regiment, der Obrister aber den schwedischen General Adjutanten Sickr zu seconden gehabt, alwo der Hr: von Tordenschiold bey dem rechten Arm einen solchen Stich in den Leib bekommen, daran er plözlich verschieden. Der Obrist Lieutenant von Münchhausen aber hat gleich Sorge getragen, dass die Leiche aus dem Hildesheimischen in einen hiesigen Ohrt Reten in Sicherheit gebracht worden. Jedermann bedauert den Unglücksfall dieses braven Heldens, und die hiesige Ministri bezeugen sehr, wie leyd es ihnen sey, dass man es nicht prevenieren können. Oben wehnter von Münchhausen hat zu erst in presence zweyer Cavaliers des sehl: Admirals Zimmer versiegelt, nachhero aber hat man zu mehrer Sicherheit, wann etwan von Sr. Königl: Mt. Briefschaften dabey befindlich, des Geheime Raths Siegel nebst dem meinigen davor drücken lassen und mir daneben eine ordre an die Beamte

¹⁾ Her kaldes altsaa den unge Mand, som i Hamburg tabte en Sum Penge, Tordenskiolds Slægtning; i Beretningen i Danske Saml. 2. Række 1. 296, hans Søskendebarn, ligesom i den til Hagedorn sendte Beretning fra Hannover hans Cousin, medens Hagedorn i sin egen Skrivelse fra Hamburg nævner Lehns Navn, ligesom ogsaa Løvenørn i sit Brev til Grev Tessin. Heraf slutter Hammarskjöld ganske naturligt (Sv. hist. Tidssk, 1891, 56), at Lehn var i Slægt med Tordenskiold, hvad der som bekjendt ei var Tilfældet.

des Ohrts gegeben in Beysetzung des Cörpers mir zu assistieren, da die Hrn: Geheime Rätthe mir dann anrahten lassen selbigen balsamiren und biss zu weiterer Verordnung in der Sacristey aufheben zu lassen. Ich werde diesem Rath folgen und mich zu dem Ende morgens früh dahin begeben, muss aber Ew: Excellence indessen unterthänigst ersuchen mir aufs eheste ordre zu verschaffen, wie ich mich ferner zu verhalten habe und was etwan zu thun sey. Ich verbleibe. . . .

Hannover, $\frac{1}{12}$ Novbr. 1712.

Matth. Jessen.

Hochwohlgebohrner Hr. Geheime Rath; gnädiger Herr.

Ew. Excellence werden vermuthlich schon vor Eingangung meines lezten Schreibens vom $\frac{1}{12}$ Nov. den unglücklichen Zufall des sehl: Vice Admirals von Tordenschild erfahren. Darsieder habe ich die Balsamirung des Cörpers bestellet, da dann die Präparation der dazu benöthigten Sachen einen Tag weggenommen, selbige aber alls gestern in meiner Gegenwart geschehen, und ich hernach die Leiche in einem Sarge von Führenholtz, so nochmahls in ein anderes geschoben werden kan, in der Capelle zu Rechten, weil kein Sacristey danebenst ist, an einer Seiten des Alters so lange in Sand deponiren lassen, biss man Sr. Königl: Mayt: Willen erfähret, wie es ferner damit gehalten werden. Die Wunde ist zwischen der ersten und andern Ribbe oben durch die Lunge biss auf den Rückgrad gegangen, und hat beyde Arterien abgeschnitten. Von denen Sachen, so der verstorbene Hr: Admiral auf dem Platze in seinen Taschen gehabt, haben mir seine Bediente in Gegenwart des Obrist Lieutenant von Münchhausen Sr: Königl: Maystt: Portrait mit Diamanten und eine von denenselben versiegelte Geld-Börse, worin 89 Stücke seyn sollen, zugestellet, welche ich dann unerbrochen nebst besagtem Portrait versiegelt und zu meiner Sicherheit den dazu deputirten Secretarium Meyer ersuchet sein Petschaft dabey zu setzen; von denen andern Sachen aber, so in denen Zimmern befindlich, habe ich, weil selbige versiegelt, biss Dato keine Specification, woraus man urtheilen könne, ob etwan auch etwas abhanden kommen. Ich verbleibe. . . .

Hannover, $\frac{4}{15}$ Novbr. 1720.

Matth. Jessen.

Hochwohlgebohrner Hr: Geheime Rath, hochgebietender Hrr.

Ich bin am vergangenen Posttage verhindert worden meinen unterthänigen Rapport abzustatten, indem sieder mein letztes Schreiben an Ew: Excellence vom $\frac{4}{15}$ dieses Sr: Königl: Maystt: See-Capitaine Ployart von Hamburg anhero gekommen umb zum

besten der Erben des verstorbenen Admirals von Tordenschiold der Inventarisirung der hier hinterlassenen Sachen beyzuwohnen, worzu die hiesige Hrn: Geheime Rätthe vorwichenen Montag angesetzt und wir erst am Dienstag Abend spät mit allem fertig worden. Ich habe umb so viel weniger Bedencken getragen oberwehntem Hrn: See Capitaine darin zu assistiren und die extraction zu befodren, weil mir bekandt, dass er ein treuer und guter Freund von dem Hrn: von Tordenschiold und durch seine Nachrichten unterschiedene Sachen herbey gekommen, die man sonst nicht würde gewust haben, wo sie wären Mylord Carteret ist am verwichenen Sontag alhier ankommen und hat sich am Mittwoch wieder von hier begeben. . . .

Hannover. ¹¹/₂₂ Nov. 1720.

Matth. Jessen.

Monsieur. Par l'ordinaire de Hambourg, qui arriva icy hier au soir j'ay receu avis du Sr: Ployard, Capitaine de la Marine du Roy, que Sa Majesté notre auguste Maitre veut, que le corps de feu son Vice Admiral de Tordenschiold soit transporté à Copenhague, et qu' Elle a envoyé la fregatte Raa à Lübeck pour l'y transporter. Je n'ay pas manqué de demander le passeport et les ordres necessaires pour le libre passage du dit corps pour Altonah, et comme on m'a promis de me les faire tenir demain, j'ay ordonné tout ce qui est necessaire pour que le chariot de deuille, qui doit mener le corps à Harbourg, se puisse mettre en chemin après demain, et j'en donne avis aujourd' huy au dit Capitaine Ployard, afin que luy et le lieutenant Rasch s'y puissent rendre, lorsqu'il y arrive, pour le recevoir. J'ay fait du mieux que j'ay sceu dans cette triste affaire, et je continueray à le faire, mais en cas, que je n'aye pas en tout rencontré la volonté du Roy, je supplie Votre Excellence de faire considerer, qu'il m'a fallu ager sans instructions et sans ordres dans un cas si extraordinaire. . . .

²² Nov.
à Hannover 3 Dec. 1720.

Matth. Jessen.

Monsieur. I y a aujourd' huy huit jours que j'eus l'honneur de mander à votre Excellence, qu'on m'avait promis de me faire tenir le lendemain le passeport et les ordres necessaires pour le transport du corps de feu l'admiral de Tordenschiold pour Harbourg, et c'estoit le secretaire Meier, qui a tousjours esté employé dans cette affaire, qui m'avait donné cette promesse, mais quand je viens le lendemain chez monsr. le conseiller privé de Bernstorff, ce ministre me dit d'abord, que ce seroit un detour que de mener le corps par Harbourg et Altonah; que le chemin pour Lubec en

droiture estoit plus court et plus commode; et qu'on n'y avait pas tant de differens territoires à passer. J'y fit quelque difficulté, puisque le passage par Harbourg esté concerté, mais il y persista tousjours en me dissant, qu'il y avait assés de tems pour le mander à Hambourg pour qu'on se puisse rendre de la à Lubec vers l'arrivée du dit corps aux environs de cette ville. C'est ce qui m'a porté à donner les mains à l'avis de ce ministre par le moyen de qui il me fallait avoir le passeport et les ordres necessaires, et pour precautioner en tout cas, je n'en ay pas seulement d'abord donné avis au Capitaine Ployard, mais j'ay prié l'agent de Sa Majesté à Lubec le Sr. Picker d'y ordonner ce qui sera necessaire pour le passage du corps susmentioné jusqu'à la fregatte Raa. Cet incident nous a fait perdre un jour, de sorte que le corps n'est parti que vendredy passé, et comme j'ay cru de mon devoir de me rendre ce jour à Rheten pour voir mettre le corps decemment sur un chariot de deuil et pour le voir partir en ordre, le tems m'a manqué d'en faire très humblement rapport ce jour la. Je viens d'apprendre d'assés bonne part, que le colonel Stahl se doit tenir à Bruusvic pour y demander la protection du comte de Welling. . . .

à Hannover $\frac{29 \text{ Nov.}}{10 \text{ Dec.}}$ 1720.

Math. Jessen.

. . . . J'ay avis de Lubec, que le corps de feu l'admiral Tordenschiold y est arrivé, et que le capitaine Neuspitzer de la fregatte Raa attend encore un ordre pour le recevoir, mais comme j'apprends, que le capitaine Ployard, qui m'a mandé, que le corps devoit estre transporté dans la dite fregatte par un ordre de l'admirauté, est parti de Hambourg pour se rendre a Lubec; j'espere qu'il apportera les ordres necessaires. . . .

à Hannover $\frac{2}{13}$ Dec. 1720.

Math. Jessen.

Af disse Indberetninger fremgaar det, at Oberstlieutenant Münchhausen langt fra, som hos Rothe berettet, har ladet Kold ene tilbage ved sin Herres Lig og strax forføiet sig bort, men at han tvertimod har opfyldt de ham som Secundant paa hvilende Pligter ved at tage sig af den afdødes Lig og hans Sager efter hans Død; det skulde da synes hoist usandsynligt, at han inden og under Duellen skulde have taget saa stærk Parti for Staël imod Tordenskiold, med hvem han intet vides at have havt udenstaaende, og endnu mere usandsynligt, naar det galt en Mand, som bevislig stod i stor Yndest hos hans egen Herre, Kong Georg.

Desværre findes der i det tyske Cancellies Protokoller ingen Ordre til Gesandtskabet om Sagen, ligesaa lidt som i dets Geheimeregistraturer; maaske har Kongen mundtlig givet Sehestedt sine Befalinger, som denne saa privat har ladet Jessen tilflyde. Heller ikke i Admiralitetets Copibøger og indkomne Sager træffer man paa noget desangaaende med Undtagelse af et Brev fra Ployart fra Hannover dat: 16. Novbr., hvori han melder sin Ankomst dertil og beder om forlænget Orlov, og som forudsætter en Befaling om at begive sig derhen¹⁾.

Den 6. Decbr. blev altsaa Tordenskiolds Kiste taget ud af Kirken i Reten; efter en af Kold i Skiftet indgiven Regning²⁾ førtes den over Burgdorff, Celle, Lüneburg, over Elben ved Atlinburg, Ratzeburg til Lübeck, hvor den ankom den 10, og dernæst senere til Travemünde. Som det fremgaar af Jessens Skrivelser, stod han og Ployart i den Formening, at Tordenskiolds Lig skulde føres til Kjøbenhavn af Fregatten Raa. Denne laa i Travemünde og var stillet til Disposition for Etatsraad Weyse, paa hvis Ankomst den ventede; denne var i kongelig Tjeneste i Stralsund, hvilken By han skulde overlevere til Sverrig og skulde samtidig hjembringe en større Sum Penge. Da imidlertid Weyses Hjemreise blev forsinket, hjemkaldte Admiralitetet Fregatten den 26. Novbr.³⁾.

Sandsynligvis har Schoutbynacht Wessel paa Familiens Vegne ansøgt, om at Raa, der jo laa beleiligt, maatte benyttes til Overførselen af Kisten, og haabet paa, at dette maatte bevilliges. Hvad der har været bestemmende for, at dette ikke kunde tilstaa, er nu skjult; rimeligst er det at antage, at der har hævet sig vægtige Stemmer imod, at der bevistes en Mand, der var falden i Duel og derved havde krænket Landets da strænge Love om Tvekamp⁴⁾, den Ære, at hans Lig blev hjemført af et Krigsskib. Det skete altsaa ikke, hvorimod der blev leiet en Galiot, »Sofie Hedvig«, ført af Capitain Peter Rotterdam, til at føre Liget til Kjøbenhavn⁵⁾ og Tordenskiolds Søstersøn, Lieutenant Rasch fik 21. Novbr. af Admiralitetet udstedt Pas for at hidbringe hans Lig og Efterladenskaber.

Imidlertid havde Schoutbynacht Wessel søgt at træffe For-

1) Indk. Sager til Admiralitetet 1720; »indkom 25. Novb., besvaret 26. Novb.«

2) Skifteprot. II. 3258.

3) Admiralitetets Copibog 1719—20.

4) I Danske Lov 6 B. 8 C. hedder det: »Ingen som omkommer i nogen saadan virkelig Duel, maa enten i Kirke eller Kirkegaard begraves, men deres Legemer skal af Skarpreterrens Folk bortføres«. Disse strenge Bestemmelser, som i Praxis ikke blev overholdte, blev gjentagne ved Forordningerne af 11. Octb. 1737 og 17. Marts 1741.

5) Skifteprot. I, S. 1000; i Fragt og Omkostninger betales 99 Rdr.

anstaltninger med Hensyn til Ligets Begravelse; da han sikkert maatte vide, at dette ikke kunde ske med nogensomhelst Højtidelighed, havde han anmodet om at Kisten uden Ceremonier i nogen Retning maatte føres til Holmens Kirke og hensættes i Kapellet der; kun havde han i al Beskedenhed andraget Admiralitetet om, at der maatte ordineres Officerer til at tage Kisten af Ligvognen og hensætte den i Begravelsen; dette synes at være stillet ham i Udsigt, men blev dog i sidste Øjeblik afslaaet¹⁾. Som før meddelt indeholde Admiralitetets Sager intet om disse Forhandlinger, som maa være foregaaet mundtligt, og Protokollerne fra Geheimeconseillet, der sikkert vilde have kunnet give Oplysninger, mangle desværre for disse Aar. Al den Viden, vi nu have desangaaende, indskrænker sig til en Redegjørelse, som N. Hjort, der, da Wessel boede paa Raunstrup og ikke altid kunde være i Kjøbenhavn, paa dennes Vegne ledede Forhandlingerne med Autoriteterne, 1736 afgav til Underadmiralitetsetretten, der behandlede Tordenskjolds Bo, i Anledning af den Godtgjørelse, han fordrede for sine udviste Tjenester.

Hjorts Skrivelse lyder saaledes²⁾:

Det er bekendt, at dend sal: Herre hafde mange Fiender, af hvilke de fleeste icke meget torde purre hannem i levende Live, men da hand ved Døden var afgaaen maatte mand taale at høre adskilligt. Saa snart ieg som mueligt, dend første der fic Tidende om Sal: Tordenskiolds dødelig Afgang, var og mit første Erjende op paa høieste Ret med Anmodning til Hr: Etatsraad og Præsident Foss, at han vilde behage at komme mig til Assistance sl: Tordenschiolds Sterf Bo til Forsegling, som skeede den 18. Novbr. 1720. Derpaa fick ieg et gesvinde Bud ud til Hr: Schoutbynacht von Wessel, som da opholdt sig paa Raunstrup, som og strax indkom mig til videre Assistance, hvor da blev resolveret til Ligets Hidfløtning og mig meddelt ordre, hvorledes ieg mig udj een og anden Tilfælde hafde at forholde.

24. Dec. 1720 beordrer han mig skriftlig, hvorledes ieg haver med Liget at forfare, ifald det uformodentlig kom, og Skipperen icke vilde bie, og hand selv icke saa hastig kunde komme herud, da skulde ieg, siger Schoutbynacht von Wessel, som af mig selv, som een fuldmægtig tale med afgangne Hr: Admiral Raben om Officerer, der kunde forfløtte Liiget ved dets Hidkomst, og om saa skeede, hvorledes ieg dem da til Sohl³⁾ hafde at tractere.

¹⁾ Brev fra Wessel til N. Hjort i Skifteprot. I. 1026.

²⁾ Skifteprot. I. 957.

³⁾ Den bekjendte Vinhandler.

Med ommeldte Breve bevises da, at med dend sal: Herres Liigferd har været meer Dage end een og mere Moie, end det Bruun¹⁾ vil indbilde Retten. Ellers maa ieg til Rettens Oplysning kortlig demonstrere een ydermere Deel af dette Liigferds Beskaffenhed, om hvilke meest fornemmeste og meest besværlige Ting mand hvercken kand have Breve eller Beviis. At ieg icke skal tale om, hvad der er passeret mellem Forseglingen den 18. Novbr. og 3. Dec. 1720, da der blev remitteret Penge til Liigets Hidfløtning, men fra denne 3. Dec. indtil Liiget blev jordet, hafde ieg neppe nogen Dags Frist, især naar Hr: von Wessel var paa Landet, og jo nærmere det lackede med Liigets Hidkomst, jo mere Fortrædelighed, iblandt andet maatte ieg adskillige Gange efter Anmodning paa Admiralitetet, som hidrørte sig af Mons: Rasches Fortællinger og Adfærd, hvormed hand til Hove og alle Veigne indfandt sig til ingen Nøtte. Thi hafde Rasch icke været, skulde Liiget kommen hertil Staden og muelig med mindre Møie bleven jordet. Ved saadan Lejlighed at giøre min Opvartning udj Admiralitetet, fandt ieg for raadeligt at udbede mig de høje Herr Officerers gode Assistance til Liigets efter Stand og Vilkaar sømmelige Begravelse, naar det hidkom, som ieg icke forlangte anderleedes end efter Ordre om Aftenen i ald Stilhed med en Liigvogn fra Toldboden til Holmens Kiercke og ickun tvende udj en Vogn at følge, det de samptlige tilstedeværende høje Herr Officerer stedse lovede mig at skulde skee med ligesaa fuldkommen Anstalt som nogle Aar forhen skeet var med sal: Commandeur Christen Thomesen Carls Liig, men hver Gang, ieg kom fra Commissariatet, blev ieg af en vis Herre kaldet, og da lydede Ordene gandske anderledes, ja samme Herre hafde formaad Præsten til Holmens Kiercke at kalde mig til sig, som formanede mig med denne Jordefærd at see mig vel for. Mit Forsæt med Liigvognen lockedes mig icke, thi ieg hafde for store Mænd imod mig, og hand kastede ej Jord paa Liiget, hvilket aldrig var forlanget; saaledes blef ieg beaarsaget at giøre min Opvartning hos en anden Herre med allerunderdanigste Supplique til Hans Majestæt, huilcken, da hand dend udj sin Korthed gjennemlæste, approberede hand dend udj alle Maader sigende: »Det er vistnok, at sal: Vice Admiral Tordenschiold alle Dage meriterede saa stor Ære som afgangne Commandeur Carl«, og sagde hand, det burde fast at næfnes, men dog for at betage visse Folcks Critique derj maatte det dog heller udelades, »derfor tag Suppliquen hjem med Eder til saadan Forandring og tal med mig imorgen igien«.

¹⁾ Tordenskiolds Svoger, Raadmand i Trondhjem, der paa Arvingernes Vegne varetog disses Interesser.

Men som just nu samme Dag Liiget kom paa Reeden, befrygtede ieg, at mig icke blef tilladt ved Toldboden nogen Ophold med Liiget, altsaa maatte ieg cito forfærdige dend 2den Supplique og meente dend samme Eftermiddag imod Aften at finde bem^{te} Herre i Cancelliet, men som ieg fornam, at hand var paa dend saakaldede stercke Mands Comedie, maatte til hans Hiemkomst fortøve, da ieg udj hans Huus gjorde anden Gang Opvartning med vedbørlig og sandferdig Demonstration, da hand forundrede sig over visse Folcks Forfarende, toeg Suppliquen og lovede ald mulig Assistance. Dagen derefter indfandt ieg mig hos forrige højædle og Velbaarne Hr: Admiral sl: Raben alt med vedbørlig Demonstration og Anmodning til Liigets Jordefærd i Anledning af Hr: Schoutbynacht von Wessels Ordre, hvor ieg da fick denne Resolution, det kunde endelig skee med Underofficerer udj een Chaluppe om Natten sent at forfløtte Liiget fra Toldboden til Holmens Kiercke. Dette, som var den sletteste Adferd og tvert imod Admiralitetets Løfter dend sal: Herre at forunde, bragte mig til dend Resolution, at ieg formaaede Skipperen med Liiget at fortøve, indtil ieg kunde faa Bud ud til Schoutbynacht von Wessel, som skeete med muelig Kortheds Demonstration og Anmodning, at hand ufortøvet vilde behage at indkomme mig til videre Assistance, som og skeete og hand gjorde udj dette som alt andet een fuldkommen Broders Gierning, ja ieg var iblandt andet selv med ham hos højbelte Admiral Raben, og andet passerede kand bære Vidne, at mand kunde icke bringe det videre end til denne Resolution, som mig forhen given var. Saaledes blev da Liiget af Underofficerer med Chaluppe om Aftenen forflott og begravet. Samme Aften var det stærk Blæst og Regn. 17. Febr. 1736.

N. Hjort.

Det er ret betegnende, at Hjort endnu 16 Aar efter Tordenkiolds Død ømmer sig ved at nævne Navnene paa de høie Herrer, hvormed han har forhandlet, med Undtagelse af Admiral Raben, der da var død. Den Mand, som ses at have traadt skarpest op og havde influeret paa Holmens Præst, maa, hvis det da ikke var Raben, der var Patron for Holmens Kirke, og hvorfor skulde Hjort unnlade at nævne hans Navn her, da han iøvrigt omtaler Rabens Stilling, rimeligvis være Gabel, der som Overkrigssecretair forestod baade Hæren og Flaaden. At den Mand, som Hjort henvendte sig til i Cancelliet og som i det hele taget stillede sig velvilligt, var Chefen for danske Cancelli Wibe, kan der ingen Tvivl være om.

Den af Hjort nævnte Commandeur Carl havde faaet en Død,

der mærkværdigt lignede Tordenskiolds, idet han 29. Marts 1713 i Greifswalde, efter en Ordstrid, i Duel blev dræbt af en russisk Officer, »stukket gennem Brystet indtil Hjertet«¹⁾. Efter at hans Lig var bleven hjemført, er det altsaa af Officerer bleven nedsat i Holmens Kirke, hvis Kirkebog melder: »Anno 1713, den 6. April, Commandeur Christian Thomesen Carl, bisat i det nye Capel udi Kirckens Grav; hans Liig blev ført fra Gribsvald hid, hvor han var falden i Duel, og den 20. Xbr. samme Aar efter Jordpaakastelsen var skied, nedgraven i Kircken under Stolene«.

Her er der altsaa funden en Jordpaakastelse Sted i Henhold til en Bevilling og efter Ansøgning; naar det samme ikke er sket for Tordenskiolds Vedkommende, og det siges jo udtrykkeligt, saa kan Grunden kun være den, at Schoutbynacht Wessel underhaanden har følt sig for og mærket, at der intet Haab var om at bryde den mægtige og indflydelsesrige Modstand, der reistes derimod. Med samme Forundring som Hjort maa man derimod spørge, hvorfor de øvrige Æresbevisninger, som vistes Commandeuren, ikke kunde tilstaa Viceadmiralen.

Den 30. Decbr. ankom Galioten med Tordenskiolds Lig til Kjøbenhavn, hvorpaa Hjort strax indgav nedenstaaende Andragende om Begravelsen²⁾.

Stormægtigste, allernaadigste Arve Herre og Konge.

Saasom afgangne sal: Vice Admiral Tordenschiolds Liig her til Staden ved Toldboden idag er ankommen, da siden ieg af Arvingerne er en constitueret Fuldmægtig, aarsages ieg her med at gøre allerunderdanigst Ansøgning Deres Majestæt allernaadigst vilde tillade, at samme Liig udi ald Stilhed maatte forfløttes udi Holmens Kirkes Capell og at Hans Excellence Admiral Raben som Kirkens Patron maatte beordres sligt at foranstalte; ieg paa Arvingernes Vegne lever udi et meget underdanigt Haab om en naadig Bonhoring, hvormed ieg

Kjøbenhavn, 30. Decb. 1720.

Vi have dette allernaadigst bevilget, hvorefter Vedkommende sig allerunderdanigst kand vide at rette.

Kjøbenhavn, 31. Decb. 1720.

Friederich R.

D. Wibe.

¹⁾ Admiralitetets Copibog 1713, S. 278. Se Generalstabens Bidrag t. d. st. nord. Krigs Hist. V, S. 71 (NB. er under Trykken).

²⁾ Resolutioner, skrevne paa Supplicationer og Domme 1716—22, S. 477.

I Henhold hertil blev Kisten altsaa den 3. Jan. 1721 om Aftenen i en Chalup ført til Kirken og af Underofficerer hensat i Kapellet; til Kirken ses at være betalt 10 Rdr. 3 ½ og til 6 Skole-disciple, der bare Lygter, 4 ½.

Endnu et Forsøg gjordes der fra Familiens Side, idet Tordenschiolds Svoger, Raadmand i Trondhjem Knud Bruun, der med Bemyndigelse fra samtlige Arvinger var nedreist fra Norge for at varetage deres Interesser ved Boets Behandling, i Mai 1721 indgav følgende Supplik til Kongen.

Stormægtigste, allernaadigste Arfve Herre og Konge.

Som Deres kongelige Mayt. den 31. Decbr. næstleden allernaadigst har bevilget, at afgangne Vice Admiral Tordenschiolds Liig maatte hensættes i Holmens Kierke Capel her udi Staden, saa tacker ieg Deres Kongelig Mayt. udi allerdybeste Underdanighed paa hans høybedrofvende Moders og fattige Soskendis Vegne for saadan høy Kongl: Naade og derhos udi lige Underdanighed beder, at som den sal: Tordenschiolds Begravelsis Sted er i samme Capel nu siden accorderet og udvist, Deres Mayt. da ville lægge Naade til Naade og allernaadigst tillade, at Liiget maatte læggis udi en Marmorkiste og udi Begravelse Stedet opsættis et Marmor-Ephitaphium og Inscription til en liden Ære Minde af den sal: Tordenschiolds udviiste Troeskab og Tapperhed i Deres Mayts. tjeniste. Saadan høy Kongl: Naade skal inderlig glæde den afdødis høybedrofvende Moder og paarørende Vehner og Deres Mayt. derhos maa vente sig Lov af Gud. Forblifver udi allerunderdanigste Soubmission Deres Kongl: Mayts. allerunderdanigste ringe og troe Tiener.

Paa egne og de øfrige sal: Tordenschiolds Arfvingers Vegne

Knud Bruun.

Kobenhavn, d. 7. May 1721.

Denne Ansøgning, der findes i Krigskancelliets Sager¹⁾ og som maa være indleveret til Gabel, er maaske aldrig kommen videre, i hvert Fald ses den ikke at have været refereret for Kongen; den Mulighed er imidlertid ikke udelukket, at Andragendet kan være behandlet i Geheimeconseillet, i hvilket Gabel som Overkrigssecretair ei havde Sæde, i saa Fald maa Sagen her være forebragt Kongen af Flaadens øverste Officier Raben; om dette er sket, kan desværre ikke ses, da Conseillets Protokoller fra disse Aar mangle. Men paa den anden Side kan man vanskeligt forstaa,

¹⁾ Krigskancelliets Memorialer 1721, B.

at Kongen, der jo altid havde vist Tordenskiold Naade i levende Live og mange Gange havde holdt sin beskyttende Haand over ham, nu efter hans Død ikke skulde ville give sin Tilladelse til, at Familien maatte hædre Heltens Minde ved at erstatte den simple Trækiste med en Marmorkiste og opsætte et Epitaphium over ham, hvilket jo ikke kunde støde an mod Loven eller krænke andres Følelser. Kongen viste jo desuden senere gjentagne Gange ved sine Naadelbevisninger mod Tordenskiolds Slægt, at han ikke havde glempt de Tjenester, den afdøde Helt havde vist Fædrelandet. Imidlertid naaede Familien ikke sin Hensigt, først ca: 100 Aar efter skulde den se sit Ønske opfyldt, idet Frederik den Sjette som bekjendt lod Professor Dajon forfærdige et Marmor Gravmæle og lod den oprindelige Kiste erstatte af en sort Marmor Sarkofag. Gravmælet bærer en Medaillon med Tordenskiolds Brystbillede samt Indskriften:

Helten Peter Tordenskiold
Viceadmiral

Ham nævnede hans Konge med Hæder, hans
Medborgere med Glæde, hans Fjender med Skræk
Danmarks Aarboger bevare hans Daad
Frederik den Sjette satte ham dette Minde.

Den 18. Novbr. 1720 begyndte i Lehns Gaard Registreringen af Tordenskiolds Bo; paa Arvingernes Vegne vare mødte Schout-bynacht Paulson, Lieutenant Rasch samt Walter og Hjort.

I den af Tordenskiold beboede Leilighed fandtes:

1. I den første Stue, en Seng med Damaskes Omhæng, 39 smaa Skilderier, 1 Bord, 1 Natspeil, 6 Ruslæders høiryggede Stole, 2 sribede Netteldugs Gardiner, 6 Metal Stykker, 2 Bosser og 2 Pistoler.
2. I den anden Stue: 4 sribede Netteldugs Gardiner med 2 Kapper, 1 Bogskab med 32 Stk. Stentoi, 1 høit Speil, 1 Skilderi, 6 Stole med gront Damask, 1 Skab med en Dragkiste under.
3. I den tredie Stue: 2 store Speile, 6 Netteldugs Gardiner, 8 engelske Stole, 1 indlagt Bord, 1 engelsk Uhr, 1 Skilderi, 6 Lampetter, 1 Fruentimmer Skilderi, 2 do., 1 Sølvskab, 1 Dragkiste, 1 Thebord med 11 Stk. Porcellain.
4. I den fjerde Stue: 4 Netteldugs Gardiner, 2 høie Speile, 104 smaa Skilderier, 4 smaa Speilplader, 36 Skilderier, 102 Stkr. Porcellain, 6 engelske Stole, 1 lakeret Dragkiste, 1 Skrivechatol, 1 Thebord, 1 Omtræk til samme Stue.
5. I Walters Værelse: 1 Dragkiste, 30 Flinte.

6. I Kælderen: En Del Vin og Brændevin, 470 Skind, 1 Karet med Speilglas m. m.

Derpaa registreredes Guld, Sølv, Tin o. s. v.

Nogle Dage efter fortsattes Registreringen i Geheimeraadinde Schollers Hus paa Nørregade, hvor Tordenskiolds Pengeskab stod, hvori hans Værdipapirer, Dokumenter m. m. befandt sig. Blandt Værdipapirerne fandtes en Obligation udstedt af Admiral Ulrik Kaas paa 6,000 Rdr., hvorfor der var givet Sikkerhed i Ølufgaard med Gods i Jylland, en do. udstedt af Geheimeraad Wibe paa 6,000 Rdr., en do. paa 9,000 Rdr: fra Ostindisk Compagni samt en paa 1,000 Rdr., udstedt af hans Fader med Pant i Jordegods i Norge, som han kan ses at have tiltransporteret sig 1716 af den oprindelige Creditor for at hjælpe Faderen og som han siden havde eftergivet sin Moder. Desuden fandtes Vexler til et Beløb af ca. 6,000 Rdr.

Den 23. Decbr. aabnedes og registreredes det Løsure, som Tordenskiold havde havt med paa sin Reise og som var hjemsendt af Capitain Ployart. Iblandt dette fandtes 1 Ring med Rosenstene, 1 Halsknap med Taffelstene, 1 Par Ærme knapper med Rosenstene, 1 Stok med Guldknop og Diamanter, 2 Guldmedailler med Øskener, 1 Fouteral med 2 Solvknive og Gaffer, 1 Sølvthekjedel med Lampe, 1 Sølvthepotte, 1 Solvklokke, 1 Sølvvandkande, 2 Kaarder, 1 Par Pistoler m. m. Blandt Klæderne kan mærkes en rigt broderet Purpur Kjole, Vest og Buxer med røde, guldindvirkede Silkestrømper, en brun Kjole underforet med rødt Floiel, 1 grøn broderet Reisekjole foret med Lux, en med Guld broderet grøn Floiels Nathue m. m.

17. Febr. 1721 begyndte Salget af Tordenskiolds Efterladenskaber. Blandt Juveler og Guld bortsolgttes: »En Cassa til et Portrait med 15 Rosenstene«, som sikkert har hørt til det Billede af Kongen, som han skjænkede Tordenskiold efter Marstrands Erobring; endvidere 2 Guldmedailler med Øskener, hvoraf den ene veiede 6 Lod, den anden 11 Lod 3½ Ort. Den første maa være den Medaille, som uddeltes til alle de Officerer, der deltog i Affairen ved Dynekilen, den anden den, som tildeltes Tordenskiold for Erobringen af Marstrand og som skal have været større end de andre Officerers. Familien i Norge ses at have kjøbt en Ring med Rosenstene og en i Guld indfattet Skrivetavle.

Blandt Solvet, der androg noget over 1,100 Lod, kjøbtes af Familien en Bordklokke (18½ Lod)¹⁾, en The Potte med Lampe (40 Lod), en Presentertalerken uden Fod (36 Lod), en Lysesax

¹⁾ Kjøbtes af Raadmand Bruun, antagelig den, som nævnes i Katalog over den hist. Udstilling i Trondhjem 1897, S. 53.

(17 Lod), en Kaffekande (27 Lod) samt et Fouteral, hvori 12 Knive, Gafler og Skeer, 2 Talerkenner, 1 Par Lysestager, 2 Bægere, 2 Saltkar, Sukkerdaase m. m., som ialt veiede 325 Lod.

Derpaa solgtes Porcellain, Glas, Tin o. s. v. samt under »Adskilligt« en Del Sager, der aabenbart ere hjemførte for at forhandles, saaledes en Del Kamme af Buxbom, Damevifter, Modeller til Snustobaksdaaser m. m.

Blandt Skilderier fandtes et Billede af Kronprindsen til Hest, som maa have været et Maleri, da det betaltes med 40 Rdl. Desuden nævnes Billeder af Kong Frederik, Karl den 12te, Baron Løvendal og Hustru, Grev Laurvig m. m.; om det har været Malerier eller Kobberstik kan ei ses, de betaltes med 6—14 Rdr. Imellem de andre mange Skilderier fandtes flere Fruentimmer- og Kærlighedsstykker, hvoraf enkelte diskret vare dækkede af røde Taftes Gardiner og et »med en Skodde for«.

Tordenskiolds Bibliothek bestod af en hollandsk og en engelsk Bibel, Mag. Trojels Jubelpredicken, Arnoldi Kirkehistorie, »Himmelnøglen«¹⁾, Lunds Geografi²⁾, Chr. den Vtes Lov, Description de la France par Mr: de la Fore, L'état de la France, Description de la Livonie, La vie et aventures de Lazarille de Tormes, Les entretiens d'Ariste et d'Eugene, Comedia de Dante, La maniere de bien penser, Traité des plus belles bibliothèques de l'Europe par Sieur le Gallois, Les poesies facétieuses, The present state of the princes and republiks of Italy, The court and character of King James, samt en engelsk og en svensk Søløv.

Tilsidst solgtes de i Kjælderen beroende Vine, Brændevin, Tømmer og Skind, som indbragte ca. 2,500 Rdr.

Hele Auktionsbeløbet androg 6,352 Rdr.; hertil kom senere Kongens i Diamanter indfattede Portrait, der for ikke at falde i fremmede Hænder var taget i Forvaring af den danske Legationssecretair i Hannover og senere overleveret til Skifteretten, der 1741 solgte det for 165 Rdr.

Skiftet efter Tordenskiold er sikkert et af de vidtløftigste, der er holdt her i Landet, idet det varede gennem 24 Aar og først sluttede 1744, i hvilket Tidsrum flere af hans Arvinger vare afgaaede ved Døden. Flere af de ham tilhørende Kapitaler vare hoist uheldigt anbragte, navnlig da de til Admiral Kaas udlaante 6,000 Rdr., til Sikkerhed for hvilken der var givet Pant i Hovedgaarden Ølufgaard med Gods; der maatte gjøres Udlæg og føres

¹⁾ Antagelig »De Udvaldes uforgængelige Krone i Himmelen kand erlanges ved denne Himmel Nøgel til Guds Skatkammer paa Jorden«; Kbhvn. 1719.

²⁾ »Om Verden og de siunlige Tings Betragtning i Verden« af Michel Caspar Lund, Kbhvn. 1718.

Processer, hvilket medførte store Omkostninger og hvorved kun en mindre Sum reddedes. Hertil kom, at Admiralitetet paa Kongens Vegne gjorde gjældende, at Tordenskiold havde opbebaaret for store Prisepenge, idet han havde modtaget 19,011 Rdr., medens der kun tilkom ham 8,923 Rdr., saa at han havde faaet 10,087 Rdr.¹⁾ for meget, hvilken Sum nu forlangtes tilbagebetalt, men hvoraf dog noget senere eftergaves. Naar nu dertil foies, at Skifteomkostningerne gennem 24 Aar selvfølgelig maatte løbe op til en betydelig Sum samt at 2,457 Rdr. af Boets Midler gik tabt 1742 ved et Indbrud i Underadmiralitetetsretten, kan man forstaa, at Skiftet 1744 sluttede med en samlet Indtægt af 20,366 Rdr. 1 fl 13 β og Udgift 14,755 Rdr. 1 fl 10 $\frac{1}{2}$ β , saa at der til Rest blev 5,611 Rdr. ,, fl 2 $\frac{1}{2}$ β foruden udestaaende uerholdelige Fordringer til 18,697 Rdr. 4 fl 15 β .

I Henhold til en kgl. Bevilling af 25. April 1727²⁾, hvorved det var tilladt Tordenskiolds Moder, at hendes 3 Døttre og den 4de Datters Børn maatte gaa i lige Arv med deres 7 Brødre og efter deres Fader, Moder og deres 2 afgangne Brødre Tordenskiold og Jens Wessel³⁾, deltes Arven i 12 Dele paa hver 467 Rdr. 3 fl 8 $\frac{5}{24}$ β .

Arvingerne vare 1) Moderen, der før sin Dod havde afstaaet sin Part til Datteren Karen, 2) Hr. Christoffer Wessel, 3) Hr. Eiler Wessels Enke Iverine Meyer, 4) Commandeur Henrik Wessel, var dod ugift, hvorfor hans Søkende arve ham, 5) Hr. Ole Wessel, 6) William Wessel⁴⁾, 7) Capitain Johan Wessels Enke og Børn, 8) Schoutbynacht Caspar v. Wessel, 9) Anne Marie Wessels Søn Johan Rasch, 10) Hermicken Wessel, Enke efter Hans Pedersen, 11) Karen Wessel, Enke efter Knud Bruun, 12) Anne Cathrine Wessel, Enke efter Hr. Jens Glisborg.

I dette Tidsskrifts 5. Række, V, S. 86 har Hr. Bankchef Castberg ment at have funden en hidtil ukjendt Datter af Raadmand Johan Wessel i Elisabeth Sophie Wessel († 1756), gift med Tyge Castberg i Lille Fosen, som hidtil har været antaget for Raadmandens Broderdatter. Dette begrundes paa en Ansøgning, som hun 1721 indgav til Kongen; i denne, hvori hun for Manden søger om et Privilegium til mod en billig Profit at indføre Korn-

1) Admiralitetets Copibog 1721—24, S. 1200; Skifteprot. S. 3891; Tordenskiolds Part i de ved Marstrand og Ny Elfsborg tagne Skibe udgjorde allene 7094 Rbr.

2) Ansøgning derom i Danske Cancellies henlagte Sager 1727.

3) Denne var dod 1719 uden Børn, men efterladende sig en Enke, der 1744 var dod for faa Aar siden (Skifteprot. III. 6059).

4) Denne siges at være dod i «Slegö» i Irland mellem 1735 og 1742, uden Børn, men efterladende sig en Enke.

varer i Trondhjem Amt samt om Cancelliraads Karakter, anfører hun udtrykkeligt, at hun er en Søster til Tordenskiold og Schouthynacht Caspar Wessel. At dette imidlertid ikke kan være Tilfældet, og at altsaa Ordet »Søster« maa tages i videre Betydning, og ei bogstaveligt, fremgaar noksom af, at hun i saa Fald i Skiftet efter Tordenskiold maatte være nævnt blandt dennes Arvinger¹⁾.

Som yderligere Bevis tjener et Tingsvidne, taget i Trondhjem 1744²⁾, saalydende:

Andreas Soelberg, klg. Mayst. Cammerraad og Byfoged udi Trondhjem, Jens Hveding, klg. Mayst. Cancellieraad og Byskriver sammesteds samt efterskrevne Lavrettens Mænd gjøre vitterligt, at Anno 1744, den 13. August paa Trondhjem Byting Procurator Mathias Krull i Anledning af een af afg. Hr. Vice Admiral Peter Tordenskiolds Arvinger fra Krigs Bogholder Wessel Brown som bemeldte Arvingers ved bem^{te} Sterfboes i Kjøbenhavn værende Fuldmægtig indkomne Skrivelse, mødte i Retten og fremstillede disse 4re Vidner, neml: Kiøbmand Sr. Erich Schanse, gammel 86 Aar, Mester Skomager Lauritz Busch, gammel 72 Aar, Mester Skomager Jens Erichsen, gammel 74 Aar og Mester Skomager Andreas Gaas, gammel 61 Aar, alle Borgere og boende her i Trondhiem, for ved deris afleggende Vidnesbyrd at vilde bevise og legitimere dem som Søkende af velbemeldte Hr: Vice Admiral Tordenskiold og med ham at være fødte af een Fader og een Moder, neml: sal: Hr. Raadmand Johan Wessel og Maren Schøller, begge i levende Live her i Trondhiem bosiddende. Disse 4re Vidner begjærede Retten i Eed tage og deris Vidnesbyrd derefter om forestaaende indhentet. Retten derefter forelæste alle disse Vidner Eedens Forklaring, hvornæst det første Vidne, Sr. Erich Schanse fremstoed og med opragte Fingre efter Loven af lagde sin Saligheds Eed og vandt saaledes: At hand vel vidste, at sal: Hr. Vice Admiral var en Søn af sal: Hr. Johan Wessel, Raadmand her i Trondhiem og hans Hustru Maren Schøller, og at bem^{te} Raadmand Wessel som Ungkarl hafde indladet sig i Ægteskab med hende som Pige, da omtrent 15 å 16 Aar gammel, og da han i Aaret 1717 bortdøde, hafde hun siden forbleven i Enckestand til ungefehr nu mod 2de Aar siden, da hun ved Døden afgick. Videre forklarede Vidnet, at bemeldte Raadmand Johan Wessel med hans Hustru forbem^{te}

¹⁾ Kun en Gang nævnes Tyge Castberg i Skiftet, idet han fordrer 235 Rbr. paa en Mellemregning paa en Ladning Genever, Tobak og Klæde, som Tordenskiold havde sendt ham til Forhandling, i Stedet for hvilken var sendt en Ladning Fisk.

²⁾ Skifteprot. III. 5589.

Maren Scholler havde avlet foruden forbem^{te} Vice Admiral Tordenskiold efterfølgende Børn, neml:

1. Hr. Christoffer Wessel, Sognepræst til Biornørs Menigheder i Trondhjem Stift.
2. Hr. Eiler Wessel, Proust og Sognepræst til Ørlands Menigheder, som for nogle Aar siden er død og efterladt sig en Encke ved Navn Iverisse Mejer og en Son, navnlig Just Wessel, Capellan til Ørckedals Menighed.
3. Commandeur Henrik Wessel, død her i Byen, ugift.
4. Hr: Ole Wessel, Præst sondenfjelds ved Christiania.
5. William Wessel, død og efterladt sig en Enke Eleonora Wessel, men ingen Børn.
6. Capitain Johan Wessel, død og efterladt sig en Encke, Maren Carstberg med 2de Børn, en Son, nemlig Johan Wessel og en Datter.
7. Hr: Schouthynacht Caspar v. Wessel, som boer i Danmark.
8. Anna Maria Wessel, død for omtrent 20 Aar siden, da efterladende sig en Mand Christoffer Heerfort, som døde 10 à 11 Aar siden, og en Son, nemlig Johan Rasch, fordum Sø Lieutenant.
9. Hermichen Wessel, Enke efter Hans Pedersen de Jonge.
10. Karen Wessel, Raadmand Bruuns Encke.
11. Anna Cathrina Wessel, Enke efter Hr: Jens Glisborg, Præst til Ørelandet.

Bemelte navngifne Mand- og Quindes Personer viste Vidnet var afgangne Raadmand Johan Wessels og Maren Schöllers Børn, og som forklaret er eendeel deris Borne Børn, kjødelige Søsken af sal: Hr. Vice Admiral Tordenskiold og altsaa hans rette og sande Arvinger alle som forbemeldt er, men ingen flere.

(De andre Vidner vidnede som 1ste Vidne).

Saaledes inden Ting og for Retten at være passeret og endelig forklaret bekræftes under vore Hænder og Laugrettens Forseglinger.

Actum Trondhiems Byting ut supra.

Andreas Soelberg.

Hveding.